

Impairment van goodwill

Jan Backhuijs en Rob Bosman

SAMENVATTING Goodwill is vaak een materiële post op de balans van ondernemingen. Hij representeert de ‘overwinst’ die door de overnemende onderneming is betaald bij de overname van een andere onderneming. IFRS 3 eist dat ondernemingen jaarlijks testen of goodwill nog steeds zijn waarde heeft behouden; zo niet, dan moet de boekwaarde van de goodwill geheel of gedeeltelijk ten laste van de winst-en-verliesrekening worden afgeboekt naar de lagere realiseerbare waarde. Juist in tijden van economische crisis is het voor gebruikers van jaarrekeningen van belang inzicht te krijgen in de veronderstellingen over toekomstige kasstromen die ten grondslag liggen aan de waarde van goodwill op de balans en de afboekingen ten laste van de winst-en-verliesrekening. Hiertoe zijn vijftig jaarrekeningen over 2008 van de AEX- en AMX-genoteerde ondernemingen nader geanalyseerd.

Opvallende bevinding van het onderzoek is dat relatief weinig informatie wordt verstrekt over de belangrijkste veronderstellingen voor de bepaling van de realiseerbare waarden van de goodwill in de test. Dit geldt evenzo voor de informatie over de gevoeligheid van de op de balans opgenomen goodwill voor mogelijke toekomstige wijzigingen in de belangrijkste veronderstellingen.

RELEVANTIE VOOR DE PRAKTIJK In de jaren voorafgaand aan de huidige economische crisis zijn veel ondernemingen door andere ondernemingen overgenomen. Daardoor is vaak goodwill op de balans van de overnemende onderneming gekomen en is de omvang van goodwill op balansen toegenomen. Des te belangrijker is het voor de gebruikers van jaarrekeningen om te kunnen vaststellen of de goodwill zijn waarde heeft behouden en hoe de onderneming dat heeft vastgesteld. Goede en voldoende informatie daarover in de jaarrekening is in deze tijden van groot belang.

1. Inleiding

Bij de overname van een onderneming ontstaat gewoonlijk goodwill. In IFRS 3 *Bedrijfscombinaties* (2004), die voor de jaarrekeningen over 2008 van toepassing was, wordt aangegeven hoe goodwill in de jaarrekening wordt verwerkt. De aan het begin van 2008 uitgekomen veranderde versie van IFRS 3, die effectief is voor verslagjaren die beginnen op of na 1 juli 2009, wordt in dit artikel niet behandeld. In hoofdlijnen ziet de verwerking van goodwill volgens IFRS 3 (2004) er als volgt uit. Positieve goodwill wordt op het moment van de overname opgenomen als een actief tegen zijn kostprijs. De kostprijs van goodwill is de waarde

waarmee de kostprijs van de overname het belang van de overnemende partij in de netto reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en (voorwaardelijke) verplichtingen die in overeenstemming met IFRS 3 zijn opgenomen, overschrijdt (IFRS 3.51).

De kostprijs van de overname is de som van de reële waarde op de datum van verkrijging, van afgestane activa, aangeane of overgenomen verplichtingen, en door de overnemende partij uitgegeven eigenvermogensinstrumenten, plus rechtstreeks aan de overname toerekenbare kosten (IFRS 3.24). Indien de overname volledig in geld is voldaan, is dit dus de kostprijs. Bij een eventuele latere betaling wordt de koopsom contant gemaakt en is deze contante waarde de kostprijs. De kostprijs wordt verhoogd met direct aan de overname toe te rekenen kosten, zoals die van juristen, accountants en andere adviseurs. In aanvulling hierop kunnen tussen koper en verkoper andere afspraken worden gemaakt. Zo kan een koper een garantie geven. Ook kan een earn-out regeling worden overeengekomen op basis waarvan de uiteindelijke koopsom afhankelijk is van de ontwikkeling van het resultaat over de eerste jaren ná de overname. In dergelijke gevallen wordt met schattingen voor het bepalen van de uiteindelijke kostprijs gewerkt. Een wijziging in de uiteindelijke kostprijs wordt in latere jaarrekeningen alsnog verwerkt. Dit leidt dan ook tot een aanpassing van de goodwill. Deze aanpassing is ongelimiteerd in de tijd; zie Backhuijs en De Jong (2009).

De netto reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en (voorwaardelijke) verplichtingen wordt bepaald aan de hand van hun reële waarde op overnamedatum. Uitzondering kunnen belastingposities (conform IAS 12) zijn en verplichtingen tegenover de werknemers (conform IAS 19). Het kan zijn dat er activa en (voorwaardelijke) verplichtingen door de koper worden verwerkt die voorheen niet in de balans van de gekochte onderneming stonden. Voorbeelden hiervan zijn door deze gekochte onderneming zelf ontwikkelde patenten of merkrechten, winstmakende verkoopcontracten en latente belastingen. Daarnaast zijn er activa en verplichtingen die al op de balans van de gekochte onderneming waren opgenomen, maar voor een andere waarde. Voorbeelden hiervan zijn panden, voorraden en schulden; zie Backhuijs en De Jong (2009).

Goodwill wordt beschouwd als een betaling die door de overnemende partij is verricht in afwachting van toekomstige economische voordelen van activa die niet afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd en opgenomen (IFRS 3.52).

Als de netto reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen hoger is dan de overnameprijs, moet de overnemende partij eerst de aan de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen toegekende waarde herbeoordelen. Als dit niet leidt tot een zodanige aanpassing ervan dat de 'negatieve goodwill' verdwijnt, moet de resterende 'negatieve goodwill' direct als bate in de resultatenrekening worden verwerkt (IFRS 3.56).

Na de aldus verwerkte eerste opname staat de positieve goodwill op de balans tegen zijn kostprijs. Op de boekwaarde van goodwill worden alleen de eventuele geaccumuleerde impairments in mindering gebracht (in dit artikel wordt het woord 'impairment' gebruikt in plaats van de letterlijke Nederlandse vertaling 'bijzondere waardevermindering'). Op goodwill mag niet worden afgeschreven, omdat het niet mogelijk wordt geacht de gebruiksduur van goodwill te voorspellen. In plaats van afschrijvingen wordt de goodwill wel periodiek getest op impairments (IFRS 3.BC140-142). De overnemende partij moet de goodwill jaarlijks op impairment toetsen, of vaker indien gebeurtenissen of wijzigingen in omstandigheden erop wijzen dat de goodwill mogelijk een impairment heeft ondergaan. Voor de wijze waarop de impairment moet worden getoetst, wordt verwezen naar IAS 36 Bijzondere waardevermindering van activa (IFRS 3.55). Die toetsing is niet een heel gemakkelijk proces; zie bijvoorbeeld Hartman (2008), Holterman (2004) en Van Triest en Weimer (2005). In dit proces wordt allereerst de goodwill gealloceerd naar zogenoemde kasstroomgenererende eenheden (KGE's) of een combinatie daarvan. Het niveau waarop wordt getoetst, is het niveau waarop het management van de overnemende onderneming de goodwill voor interne managementdoeleinden volgt. Dit niveau mag niet hoger zijn dan de segmenten van de onderneming, zoals bepaald op basis van IAS 14 (tot en met 2008). De goodwill-allocatie geschiedt naar alle KGE's die voordeel hebben van de overname. Dit betekent dat goodwill ook kan worden gealloceerd naar bestaande activiteiten.

Vervolgens wordt de boekwaarde van de gehele KGE (inclusief de gealloceerde goodwill) vergeleken met haar realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde (IAS 36.18). De opbrengstwaarde is de waarde die wordt verkregen bij verkoop van de KGE aan een derde partij (in een 'arm's length transaction'), na aftrek van de kosten van de

verkoop. De bedrijfswaarde is gelijk aan de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen uit het gebruik van het actief en uit de restwaarde aan het einde van de economische levensduur.

Indien de aldus bepaalde realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde van de KGE, moet het verschil allereerst worden toegerekend aan goodwill en ten laste daarvan worden gebracht. Pas daarna komen – naar rato van hun boekwaardes – de andere activa van de KGE aan de beurt (IAS 36.104).

In IAS 36 staat niet alleen hoe de impairment van goodwill moet worden getoetst, maar ook wat over de uitkomsten van die toetsing in de jaarrekening aan informatie moet worden verstrekt. Gezien de complexiteit van het hiervoor in hoofdpijnen beschreven proces van de impairmenttest is het logisch dat tamelijk veel toelichting wordt verlangd. Die informatie moet niet alleen worden gegeven als er in enig jaar een last uit hoofde van impairment van goodwill in de winst-en-verliesrekening is opgenomen (IAS 36.126 tot en met IAS 36.131), maar ook als er niet een dergelijke last is (IAS 36.134 en IAS 36.135).

In dit artikel worden de bevindingen gepresenteerd van wat in een jaarrekening over goodwill en de test op impairment van goodwill staat. Deze bevindingen zijn gebaseerd op een onderzoek onder de vijftig jaarrekeningen over 2008 van de ondernemingen die per 31 maart 2009 waren opgenomen in de AEX of de AMX (zie bijlage). Indien en voor zover relevant worden de bevindingen vergeleken met die van het onderzoek van Knoops en Ter Hoeven (2007). Zij onderzochten de 60 jaarrekeningen van 100 ondernemingen in de FTSE Eurotop 100-index en lieten uit deze index de 33 jaarrekeningen van financiële instellingen en de zeven jaarrekeningen van ondernemingen die geen IFRS gebruikten, buiten beschouwing. In het onderhavige onderzoek zijn de vijf jaarrekeningen van de financiële instellingen in de AEX en AMX wel meegenomen.

Dit artikel laat eerst de omvang van de in de jaarrekeningen 2008 verantwoorde bedragen uit hoofde van goodwill zien (paragraaf 2). Tot en met 2008 waren er veel overnames van ondernemingen. In de loop van 2008 werden de eerste belangrijke problemen als gevolg van de kredietcrisis zichtbaar. Wat van de impact daarvan op de goodwill in de balansen zichtbaar is in de jaarrekeningen over 2008 is daarom interessant. Daarna gaat het verder met de door ondernemingen in hun jaarrekening over 2008 over de toetsing van de impairment van goodwill verschaft informatie. Allereerst betreft dat de opzet van de impairmenttest (paragraaf 3). Vervolgens de informatie die wordt verschaft over het toepassen van bedrijfswaarde bij de test (paragraaf 4). Daarna de informatie over de toepassing van reële waarde minus verkoopkosten in de test (paragraaf 5). Als volgende wordt ingegaan op de verschaft informatie

over de impairmentverliezen op goodwill (paragraaf 6) en over de impairmenttest zonder dat die tot impairmentverliezen heeft geleid (paragraaf 7). Afgesloten wordt met enkele conclusies (paragraaf 8).

2. De omvang van verantwoorde bedragen uit hoofde van goodwill

Van de 50 onderzochte jaarrekeningen was aan het eind van 2008 bij drie ondernemingen (6%) geen goodwill in de balans opgenomen; bij 47 ondernemingen (94%) dus wel. Aan het einde van 2007 hadden vijf van de onderzochte 50 ondernemingen (10%) geen goodwill op hun balans staan. Voor een beeld van het belang van goodwill op de balans is de boekwaarde ervan ten opzichte van het groepsvermogen bekeken. Hiermee wordt duidelijk zichtbaar wat de mogelijke impact van een impairmentverlies van goodwill op het groepsvermogen is. Ook analisten geven aan in hun analyses goodwill direct ten laste van het groepsvermogen te brengen. In tabel 1 is de verhouding tussen de boekwaarde van de goodwill en het groepsvermogen aan het einde van 2007 naast die aan het einde van 2008 gezet.

Tabel 1 Boekwaarde goodwill ten opzichte van groepsvermogen

Boekwaarde goodwill ten opzichte van groepsvermogen (in procenten)	2008		2007	
	n	%	n	%
Geen goodwill	3	6	5	10
0 < x < 2	3	6	3	6
2 < x < 5	3	6	6	12
5 < x < 10	4	8	3	6
10 < x < 20	8	16	7	14
20 < x < 50	10	20	11	22
50 < x < 100	8	16	11	22
100 < x < 150	7	14	3	6
150 < x < 250	3	6	1	2
250 < x	1	2	0	0
Totaal	50	100	50	100

Uit tabel 1 blijkt dat aan het einde van 2008 bij 11 van de 50 ondernemingen (22%) de boekwaarde van de goodwill meer dan 100% van het groepsvermogen was; ultimo 2007 was dit nog bij vier van de 50 ondernemingen (8%) het geval. Van de 11 ondernemingen ultimo 2008 waren er acht genoteerd in de AEX en drie aan de AMX.

Het hoogste percentage van de goodwill ten opzichte van het groepsvermogen ultimo 2008 was 500% en ultimo 2007 223%. De toename van het belang van goodwill in de balans gedurende 2008 blijkt ook uit de afname van het aantal

ondernemingen zonder goodwill in zijn balans van vijf van de 50 (10%) aan het einde van 2007 naar drie van de 50 (6%) aan het einde van 2008. Van deze drie was er een genoteerd in de AEX.

Van de 47 ondernemingen (94%) die eind 2008 goodwill in hun balans hadden staan, hebben er 28 (60%) geen impairmentverlies op goodwill in hun jaarrekening 2008 laten zien. Verdeeld over de soort notering waren dat 12 van de 24 AEX-ondernemingen (50%) en 16 van de 23 AMX-ondernemingen (70%).

Over 2007 lieten van de 45 ondernemingen met goodwill in hun balans er 36 (80%) geen impairmentverlies op goodwill zien. Dit geeft aan dat meer ondernemingen over 2008 dan over 2007 een impairmentverlies op de goodwill in hun balans hebben verwerkt.

Ook de omvang van het impairmentverlies op goodwill over 2008 is groter dan over 2007. Zie tabel 2.

Tabel 2 Impairmentverlies ten opzichte van nettoresultaat

Impairmentverlies ten opzichte van nettoresultaat (in procenten)	2008		2007	
	n	%	n	%
Geen impairmentverlies	28	59	36	80
Nettoresultaat > 0:				
0 < x < 5	4	9	8	18
5 < x < 25	1	2	-	-
25 < x < 100	2	4	-	-
x > 100	3	6	1	2
	10	21	9	20
Nettoresultaat < 0:				
0 < x < 5	4	9	-	-
5 < x < 25	-	-	-	-
25 < x < 100	1	2	-	-
x > 100	4	9	-	-
	9	20	-	-
Totaal	47	100	45	100

Uit tabel 2 blijkt dat over 2008 meer ondernemingen (19, dat is 41%) een impairmentverlies op goodwill laten zien dan over 2007 (negen ondernemingen, dat is 20%). In de door Knoops en Ter Hoeven onderzochte jaarrekeningen over 2006 lieten 43% van de ondernemingen een impairmentverlies op goodwill zien.

Bij de negen ondernemingen die over 2007 een impairmentverlies op goodwill in hun jaarrekening lieten zien,

bedroeg dat verlies bij acht (18%) minder dan 5% van het nettoresultaat. Over 2008 zijn deze getallen minder mooi. Bij vier ondernemingen (9%) zorgt het impairmentverlies ervoor dat het nettoresultaat negatief is; immers, hun impairmentverlies is groter dan hun negatieve nettoresultaat. Ook vijf andere ondernemingen (11%) met een impairmentverlies op goodwill realiseerden een negatief nettoresultaat. Bij drie ondernemingen (6%) zorgde het impairmentverlies voor meer dan een halvering van het nettoresultaat; in 2007 was dit bij slechts één onderneming (2%) het geval.

Van mogelijke belastingeffecten als gevolg van impairmentverliezen op goodwill is gemakshalve afgezien.

Bij de 19 ondernemingen met impairmentverlies op goodwill in 2008 heeft dat geleid tot een gemiddelde vermindering van de boekwaarde (voor impairment) met 13% per onderneming. Hierbij is er geen noemenswaardig onderscheid tussen de 12 AEX-ondernemingen en de zeven AMX-ondernemingen met impairmentverlies op goodwill. De grootste vermindering was 55%. In 2007 was bij de negen ondernemingen met impairmentverlies op goodwill de vermindering van de boekwaarde (voor impairment) gemiddeld 9% per onderneming.

3. Informatie over de opzet van de impairmenttest

Goodwill wordt beschouwd als een betaling door de overnemende partij in afwachting van toekomstige economische voordelen. Vanwege het verbod op het afschrijven van goodwill is de test of de goodwill zijn boekwaarde zal opbrengen van groot belang. De wijze waarop die test moet worden gedaan, is in detail beschreven in IAS 36 Impairment of Assets.

Allereerst wordt de goodwill verdeeld over de kasstroomgenererende eenheden (KGE's) van de onderneming die in de toekomst voordeel van de acquisitie genieten. Daarom moet in de jaarrekening de goodwill per KGE worden vermeld, indien de boekwaarde van de toegerekende goodwill significant is ten opzichte van de totale boekwaarde aan goodwill (IAS 36.134 onder a.). Indien de boekwaarde van de toegerekende goodwill niet significant is in relatie tot de totale boekwaarde aan goodwill, moeten dit feit en de boekwaarde ervan worden aangegeven (IAS 36.135). Hiermee wordt aan gebruikers van de jaarrekening relevante informatie gegeven om de betrouwbaarheid van de impairmenttest van goodwill te kunnen bepalen (vergelijk IAS 36.BC205 tot en met IAS 36.BC209). Tabel 3 geeft aan in hoeverre dat volgens de jaarrekening is gebeurd.

Tabel 3 Vermelding van toedeling van goodwill aan KGE's

Vermelding van toedeling goodwill aan KGE's:	n	%
Voor alle KGE's	30	64
Alleen voor segmenten	12	26
Alleen vermeld dat toerekening aan KGE's heeft plaatsgevonden	1	2
Geen informatie over toerekening aan KGE's opgenomen	4	9
	47	100

Een goed voorbeeld van de toerekening van de goodwill aan KGE's is aangetroffen in het jaarverslag 2008 van Océ; zie figuur 1.

Figuur 1 Océ, jaarverslag 2008, p. 131

Toerekening van goodwill aan kasstroomgenererende eenheden: x€ 1,000	Technical Document Systems		Display Graphics Systems		Digital Document Systems		Océ Business Services		Totaal	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
	Verenigde Staten	30.638	26.908	-	-	280.250	246.137	24.531	21.544	335.419
Canada	-	-	-	-	7.197	7.852	-	-	7.197	7.852
Frankrijk	-	-	938	938	-	-	-	-	938	938
Verenigd Koninkrijk	-	-	-	-	5.912	6.949	-	-	5.912	6.949
Slowakije	438	400	-	-	421	385	-	-	859	785
Totaal	31.076	27.308	938	938	293.780	261.323	24.531	21.544	350.325	311.113

Nadat de goodwill is verdeeld over de KGE's, wordt de goodwill per KGE op impairment getest. Dat gebeurt door de boekwaarde van de KGE inclusief de toegerekende goodwill te vergelijken met de realiseerbare waarde van de KGE. Voor de bepaling van de realiseerbare waarde van de KGE wordt de hoogste uitkomst van twee methoden gebruikt: de bedrijfswaarde en de reële waarde minus verkoopkosten (IAS 36.18). Hiermee wordt het waarschijnlijk geachte gedrag van rationeel management tot uitdrukking gebracht (IAS 36.BCZ23). Ook op de wijze van toepassing van deze beide methoden gaat IAS 36 uitgebreid in; in de paragrafen 25 tot en met 29 voor de toepassing van de reële waarde minus verkoopkosten, in de paragrafen 30 tot en met 57 voor de toepassing van de bedrijfswaarde. Het ligt dan ook voor de hand dat in de jaarrekening allereerst moet worden aangegeven welke van de beide methoden is gebruikt bij de impairmenttest (IAS 36.134 onder c.). Tabel 4 geeft aan welke methoden in de onderzochte jaarrekeningen zijn vermeld.

Tabel 4 Vermelde methode voor vaststellen realiseerbare waarde

Methoden voor vaststellen realiseerbare waarde:	n	%
Alleen bedrijfswaarde	35	74
Alleen reële waarde minus verkoopkosten	5	11
Beide methoden met vermelding van de toegepaste methode per KGE	1	2
Beide methoden zonder vermelding van de toegepaste methode per KGE	2	4
Geen informatie over de toegepaste methode	4	9
Totaal	47	100

35 ondernemingen (74%) vermelden in hun jaarrekening dat zij alleen de bedrijfswaarde hebben gehanteerd voor het vaststellen van de realiseerbare waarde, vijf ondernemingen (11%) dat zij alleen de methode van de reële waarde minus verkoopkosten hebben toegepast. Vier ondernemingen (9%) vermelden de toegepaste methode niet.

In het onderzoek van Knoops en Ter Hoeven (2007) bleek uit 67% van de jaarrekeningen dat alleen de bedrijfswaarde werd gehanteerd en uit 7% van de jaarrekeningen dat alleen de reële waarde minus verkoopkosten werd gebruikt. In 5% van de jaarrekeningen was niets over de toegepaste methode opgenomen.

Bij KPN wordt duidelijk aangegeven welke methode per KGE is gehanteerd; zie figuur 2 uit KPN Annual Report 2008.

Figuur 2 KPN, Annual Report 2008, p. 101

For E-Plus, the recoverable amount used in the impairment testing was the fair value less cost to sell. The fair value was determined based on the present value of the future cash flows expected to be derived from this cash-generating unit and incorporates assumptions that market participants would use in estimating the fair value such as synergies, tax benefits and restructurings (strategic premium). The future expected cash flows are discounted at the weighted average cost of capital commensurate with the cash-generating unit's inherent risk.

For Getronics, the recoverable amount was based on the value in use. The goodwill for Getronics has not been allocated to each of its cash-generating units as KPN paid goodwill to acquire Getronics as a group. Therefore, the goodwill impairment test for Getronics was done for its cash-generating units as a group rather than for each separate cash-generating unit. The value in use is calculated as the present value of the cash flows expected to be derived from the cash-generating unit's continuing use. The discount rate used is the weighted average cost of capital commensurate with the cash-generating unit's inherent risk.

On October 1, 2007, KPN acquired a majority stake in iBasis, a US-based NASDAQ listed company. During 2008, the price of iBasis' shares on NASDAQ decreased considerably. As a consequence, at December 31, 2008 the fair value of iBasis was lower than the book value and a goodwill impairment charge of EUR 67 million was recorded, based on KPN's share in iBasis.

The impairment tests in 2008 of the other cash-generating units were entirely performed by KPN and based on values in use.

4. Informatie over de toepassing van bedrijfswaarde

Van de 47 ondernemingen die ultimo 2008 goodwill op de balans hebben staan, en dus een impairmenttest moeten doen, hebben er 38 (80%) aangegeven dat ze in deze test de realiseerbare waarde voor alle (of een deel van de) KGE's hebben bepaald op basis van de bedrijfswaarde (zie tabel 4).

De bedrijfswaarde is gelijk aan de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen uit het gebruik van het actief en uit de restwaarde aan het einde van de economische levensduur. Voor de projectie van de kasstromen moet de onderneming de volgende uitgangspunten hanteren (IAS 36.33):

- Aanvaardbare en met bewijsmateriaal onderbouwde uitgangspunten die een weergave zijn van de beste inschatting van het management van de tijdens de resterende levensduur van het actief aanwezige economische omstandigheden,
- De meest recente, door het management goedgekeurde, financiële begrotingen en prognoses. Projecties die hierop zijn gebaseerd, mogen geen langere periode beslaan dan vijf jaar, tenzij een langere periode met argumenten kan worden onderbouwd.
- Bij de extrapolatie van geprojecteerde kasstromen over jaren na die waarop de meest recente financiële begrotingen

en prognoses betrekking hebben, moet worden uitgegaan van een gelijkblijvend of afnemend groeipercentage, tenzij een toeneming daarvan kan worden onderbouwd. Het bij de extrapolatie gehanteerde groeipercentage mag niet hoger zijn dan de gemiddelde groei op lange termijn van de producten, de bedrijfstakken of het land of de landen waarin de onderneming opereert, of van de markt waarvoor het actief wordt gebruikt, tenzij een hoger percentage kan worden onderbouwd.

Een onderneming moet voor het contant maken van de kasstromen een disconteringsvoet vóór aftrek van belastingen gebruiken. Dit percentage moet zijn gebaseerd op een zo goed mogelijke schatting van de marktrente en op specifieke risico's die samenhangen met het actief. In de disconteringsvoet mag geen rekening zijn gehouden met risico's die al zijn verwerkt in de schattingen van de toekomstige kasstromen (IAS 36.55).

De informatie die over die berekeningen moet worden gegeven, beslaat de belangrijkste gegevens die zijn gebruikt bij bepaling van de bedrijfswaarde van de desbetreffende KGE's op basis van de verwachte toekomstige kasstromen. De volgens IAS 36 te verstrekken informatie is de resultante van een moeilijk afwegingsproces bij de IASB. Enerzijds willen namelijk de gebruikers van jaarrekeningen zo goed mogelijk kunnen begrijpen welke verwachtingen ten grondslag liggen aan de conclusies van de onderneming over de waardering (en mogelijke impairment) van goodwill. Daarvoor is eigenlijk de informatie nodig die de onderneming zelf heeft gebruikt bij haar bepaling van de toekomstige kasstromen. Anderzijds bestaat het gevaar dat het geven van al die informatie de onderneming in de problemen kan brengen. De informatie kan namelijk concurrentiegevoelig zijn. Ook kan de verschaft informatie achteraf onjuist blijken te zijn en dus tot claims jegens de onderneming leiden (IAS 36.BC205 tot en met BC209).

Dit afwegingsproces heeft geresulteerd in een aanzienlijke lijst van te verstrekken informatie die is geaggregeerd op het niveau van de belangrijke KGE's waaraan de goodwill is toegewezen en die verband houdt met de eisen die IAS 36 zelf stelt aan de bepaling van de bedrijfswaarde in deze test (zie IAS 36.134 onder d). Wat daarvan in de 38 onderzochte jaarrekeningen waarin bedrijfswaarde is gehanteerd, is aangetroffen, staat in tabel 5.

Bij de bepaling van de bedrijfswaarde zijn de gehanteerde kasstroomprognoses een zeer belangrijk element. Deze moeten worden gebaseerd op redelijke en gefundeerde veronderstellingen. Daarbij wordt meer waarde gehecht aan externe dan aan interne bronnen (IAS 36.33 onder a. en IAS 36.34). In alle 38 jaarrekeningen is informatie te vinden over de belangrijkste veronderstellingen voor de

Tabel 5 Informatie bij toepassing bedrijfswaarde

Informatie bij toepassing bedrijfswaarde	n	%
Beschrijving van belangrijke veronderstellingen als basis voor kasstroomvoorspellingen; IAS 36.134 onder d.(i):		
- Gekwantificeerd	27	71
- Alleen kwalitatief	11	29
	38	100
Beschrijving van de methode; IAS 36.134 onder d.(ii):		
1. Voor bepaling van de gekwantificeerde veronderstellingen:		
- Beschreven	26	69
- Beschreven, maar niet voor alle KGE's	2	5
- Niet beschreven	10	26
	38	100
2. Inclusief weergave van ervaringen uit het verleden:		
- Toelichting dat er geen afwijking is	21	55
- Geen informatie over afwijkingen	17	45
	38	100
3. Consistentie met externe informatiebronnen:		
- Toelichting dat er geen afwijking is	18	47
- Geen informatie over consistentie	20	53
	38	100
Periode waarover kasstromen zijn geraamd; IAS 36.134 onder d.(iii):		
- Maximaal vijf jaar	29	76
- Langer dan vijf jaar met verklaring daarvoor	2	5
- Langer dan vijf jaar zonder verklaring daarvoor	5	13
- Geen informatie over periode	2	5
	38	100
Extrapolatie kasstromen buiten periode recentste budgetten; IAS 36.134 onder d.(iv):		
1. Groeipercentage:		
- Aangegeven in procenten	28	74
- Niet aangegeven in procenten, wel beschreven	6	16
- Niets aangegeven	4	11
	38	100
2. Verklaring voor hoger groeicijfer dan langetermijngemiddelde:		
- Niet van toepassing (groeicijfer lager)	22	58
- Niets aangegeven	16	42
	38	100
Toegepaste disconteringsvoeten; IAS 36.134 onder d.(v):		
- Exact percentage	28	74
- Range percentages	8	21
- Alleen beschrijving	1	3
- Niets vermeld	1	3
	38	100

kasstroomvoorspellingen. In 27 beschrijvingen (71%) is die informatie ook gekwantificeerd. In het onderzoek van Knoops en Ter Hoeven (2007) gaf een beperkt aantal jaarrekeningen (8%) helemaal geen informatie over de belangrijkste veronderstellingen.

Minder vaak wordt informatie gegeven over de gebruikte methode voor het bepalen van de belangrijkste gebruikte veronderstellingen. In 10 jaarrekeningen (26%) wordt geen informatie hierover verschaft. Knoops en Ter Hoeven (2007) troffen in 10 van de 53 jaarrekeningen (19%) hierover geen informatie aan. In 17 jaarrekeningen (45%) wordt geen informatie over het rekening houden met ervaringen in het verleden gegeven. En in 20 jaarrekeningen (53%) wordt niets aangegeven over de consistentie van de gehanteerde veronderstellingen met externe informatiebronnen.

De verstrekte informatie over de periode van de geraamde kasstromen is beter. Belangrijk in dit verband is de periode van de raming. Deze is gesteld op vijf jaar, tenzij een langere periode kan worden gerechtvaardigd (IAS 36.33 onder b. en IAS 36.35). In twee jaarrekeningen (5%) staat niets over de gehanteerde periode. In vijf jaarrekeningen (13%) wordt een periode van langer dan vijf jaar gebruikt zonder dat daarvoor een verklaring wordt gegeven. Knoops en Ter Hoeven (2007) vonden in hun onderzoek dat 15% van de jaarrekeningen geen informatie gaf over de periode van de geraamde kasstromen. Zij troffen in 64% van de jaarrekeningen een periode van maximaal vijf jaar aan. In dit onderzoek was in 29 jaarrekeningen (76%) de periode maximaal vijf jaar.

Een belangrijk element in de bedrijfswaarde kan worden gevormd door de kasstromen die naar verwachting zullen worden gerealiseerd in de periode na die van het gehanteerde budget. Daarvoor worden de gegevens in het budget geëxtrapoleerd met een stabiel of afnemend groeipercentage, tenzij het desbetreffende langetermijngemiddelde hoger is of er een rechtvaardiging voor een hoger percentage is (IAS 36.33 onder c. en IAS 36.36-37). Daarom moet hierover informatie worden verstrekt. Die informatie ontbreekt geheel in vier jaarrekeningen (11%). In 22 jaarrekeningen (58%) is de verwachte groei niet hoger dan het langetermijngemiddelde; in 16 jaarrekeningen (42%) is niets aangegeven over de verwachte groei ten opzichte van het langetermijngemiddelde.

Voor de berekening van de bedrijfswaarde moeten ten slotte de verwachte kasstromen contant worden gemaakt. Daarbij worden disconteringsvoeten gehanteerd die zowel de tijdswaarde van geld als de risico's waarvoor de toekomstige kasstromen niet zijn aangepast, weerspiegelen (zie IAS 36.55-57 en IAS 36.Bijlage A). In één jaarrekening (3%)

wordt niets hierover vermeld; bij Knoops en Ter Hoeven was dit 2%. In één jaarrekening (3%) werd over de discontering alleen in kwalitatieve zin iets opgenomen; bij Knoops en Ter Hoeven was dit 11%.

Een voorbeeld met duidelijke informatie over de gebruikte veronderstellingen en discontering bij de bepaling van de bedrijfswaarde is opgenomen in het Annual Report 2008 van Nutreco. Zie figuur 3.

Figuur 3 Nutreco, Annual Report 2008, p. 112.

The recoverable amount of a cash-generating unit with goodwill, quota or brand names is determined based on value-in-use assessment. These assessments use cash flow projections based on 3 year development plans which are approved by management. The revenue growth rate for the major and most important cash-generating units is between -16% and 17% for the segment Animal Nutrition, 4% and 19% for the segment Fish Feed and -2% and 4% for the segment Meat & Other. The EBITA/Revenue margin ranges for the major and most important cash-generating units between the 4% and 10%. Cash flows beyond that period are extrapolated using limited or no growth. Management believes that this longer forecast period is justified due to the long-term nature of the feed industry. Management determined the financial projections based on past performance and its expectations of market and business developments. The cash flow projections are discounted to their present value using a discount rate that reflects the market assessments of the time value of money and the risks of the asset. The discount rates are between 7.6% and 14.4% for the segment Animal Nutrition, 7.6% and 8.9% for the segment Fish Feed and amounts 8.5% for the segment Meat & Other. All assumptions are in line with normal business practice.

5. Informatie over de toepassing van reële waarde minus verkoopkosten

Zoals blijkt uit tabel 4, geven acht van de 47 ondernemingen (17%) aan dat ze de realiseerbare waarde voor alle of een gedeelte van de KGE's baseren op de reële waarde minus verkoopkosten. Uit het onderzoek van Knoops en Ter Hoeven blijkt dat 16 van de 60 onderzochte ondernemingen (27%) de realiseerbare waarde baseren op de reële waarde minus verkoopkosten.

IAS 36 geeft aan dat de beste maatstaf voor reële waarde minus verkoopkosten de prijs op basis van een bindende verkoopovereenkomst is in een 'arm's length'-transactie, verminderd met direct toerekenbare verkoopkosten. Als een dergelijke verkoopovereenkomst niet voorhanden is, maar wel sprake is van een actieve markt, moet de reële waarde gebaseerd worden op de marktprijs. Een volgend alternatief is uit te gaan van de beste beschikbare informatie over de netto-opbrengst die de onderneming zou kunnen realiseren bij verkoop van het actief in een 'arm's length'-transactie. Hierbij dienen recente transacties van vergelijkbare

activa in dezelfde bedrijfstak bij de bepaling van de reële waarde minus verkoopkosten te worden betrokken.

In de jaarrekening moet nader worden toegelicht volgens welke hiervoor genoemde methode de reële waarde is bepaald en – indien van toepassing – welke veronderstellingen zijn gebruikt. Tevens moet worden beschreven welke methode is toegepast bij het bepalen van de aan de veronderstellingen toegekende waarden. Ook moet – indien van toepassing – de reden worden vermeld waarom de veronderstellingen afwijken van ervaringscijfers of externe informatiebronnen.

De door de betrokken acht ondernemingen verstrekte informatie blijkt uit tabel 6.

Tabel 6 Informatie bij toepassing reële waarde minus verkoopkosten

Informatie bij toepassing reële waarde minus verkoopkosten	n	%
Methode van bepaling reële waarde; IAS 36.134 onder e:		
– Waarneembare marktprijs	1	12
– Geen waarneembare marktprijs	6	76
– Beide methoden	1	12
	8	100
Beschrijving belangrijkste veronderstellingen; IAS 36.134 onder e. (i)		
– Kwantitatief beschreven	2	29
– Kwalitatief beschreven	5	71
	7	100
Beschrijving methode voor bepaling van gekwantificeerde veronderstellingen; IAS 36.134 onder e.(ii):		
– Beschreven	4	57
– Beschreven, maar niet voor alle KGE's	2	29
– Niet beschreven	1	14
	7	100
Afwijking veronderstelling van het verleden; IAS 36.134 onder e.(ii):		
– Onbekend, geen informatie beschikbaar	3	43
– Nee	4	57
	7	100
Afwijking veronderstelling van externe informatiebronnen; IAS 36.134 onder e.(ii):		
– Onbekend, geen informatie beschikbaar	2	29
– Neen	5	71
	7	100

Eén onderneming (12%) baseert de reële waarde alleen op een waarneembare marktprijs, dus hoeft geen informatie te verstrekken over de belangrijkste gehanteerde veronderstellingen, de methode van waardetoekenning aan die veronderstellingen, mogelijke afwijkingen van het verleden en externe informatiebronnen.

Zeven ondernemingen (88%) moeten die informatie dus wel verstrekken. Bij één van die zeven ondernemingen (14%) is een deel van de gehanteerde reële waarden wel gebaseerd op een waarneembare marktprijs en een ander deel niet. Bij zes ondernemingen (86%) is de reële waarde geheel niet gebaseerd op een waarneembare marktprijs.

Niet altijd wordt de nodige toelichting gegeven op de methode van het bepalen van de belangrijkste veronderstellingen. In drie van de zeven gevallen (43%) kan niet op basis van de jaarrekening worden vastgesteld of de aan de veronderstellingen toegewezen waarden afwijken van het verleden. In twee gevallen (29%) kan niet worden achterhaald of de gehanteerde veronderstellingen zijn ontleend aan externe informatiebronnen.

6. Informatie over impairmentverliezen op goodwill

Bij 19 (40%) van de 47 ondernemingen blijkt sprake te zijn van een impairmentverlies op goodwill (zie tabel 2). In alle gevallen is dit verlies verwerkt als onderdeel van het operationele resultaat.

Ten aanzien van de in de jaarrekening verantwoorde impairmentverliezen gelden op basis van IAS 36 diverse toelichtingsvereisten. Dit betreft met name:

- vermelding van de post in de winst-en-verliesrekening waarin het verlies is opgenomen;
- de onderverdeling van het verlies naar segmenten;
- bij een impairmentverlies dat van materieel belang is voor de jaarrekening als geheel:
  - de belangrijkste omstandigheden of gebeurtenissen die het impairmentverlies hebben veroorzaakt; en
  - de aanduiding van de desbetreffende KGE's;
- bij gebruik van de bedrijfswaarde, de disconteringsvoet gehanteerd bij de huidige en de voorgaande schatting.

Uit tabel 7 blijkt in hoeverre deze toelichtingen door de desbetreffende ondernemingen in hun jaarrekeningen worden gegeven.

De regel in de winst-en-verliesrekening waarop het impairmentverlies is verwerkt, is mede afhankelijk van het model dat de onderneming hanteert. Hierbij kan worden gekozen tussen het functionele model en het categoriale model (tot en met 2008: IAS 1.88). In alle gevallen is duidelijk op welke regel het verlies is opgenomen. De regels waarop de impairmentverliezen zijn aangetroffen, verschillen niet noemenswaardig van de regels die Knoops en Ter Hoeven (2007) tegenkwamen.

Tabel 7 Toelichting over impairmentverlies op goodwill

Toelichting over impairmentverlies op goodwill	n	%
Vermelding post in winst-en-verliesrekening; IAS 36.126 onder a:		
- Ja, namelijk onder:		
- Impairment	10	52
- Depreciation	3	16
- Other expenses	2	11
- Selling, general and administrative expenses	2	11
- Amortization	1	5
- Administrative expenses	1	5
	19	100
Onderverdeling naar segmenten; IAS 36.129 onder a.		
- Ja, naar alle relevante segmenten	15	79
- Ja, maar niet naar alle relevante segmenten	1	5
- Nee	3	16
	19	100
Oorzaken van materieel impairmentverlies; IAS 36.130 onder a.:		
- Beschreven	9	90
- Niet beschreven	1	10
	10	100
Beschrijving van de KGE's bij materieel impairmentverlies; IAS 36.130 onder d.(i):		
- Gegeven	6	60
- Niet gegeven	4	40
	10	100
Vermelding disconteringsvoet bij berekening bedrijfswaarde voor materieel impairmentverlies; IAS 36.130 onder g		
- Voor de huidige en vorige schatting	4	40
- Alleen voor de huidige schatting	4	40
- Niet vermeld	1	10
- Impairmentverlies niet bepaald op basis van bedrijfswaarde	1	10
	10	100

Opvallend is dat niet in alle gevallen de vereiste toelichting wordt gegeven. Dit betreft onder meer de onderverdeling van het impairmentverlies naar segmenten, die bij drie (16%) van de 19 ondernemingen ontbreekt. Ook deze bevinding wijkt niet belangrijk af van de bevindingen van Knoops en Ter Hoeven (2007).

Voor de opneming van de bevindingen in tabel 7 hebben de auteurs een impairmentverlies als materieel beschouwd,

indien dit meer dan 5% van het nettoresultaat bedraagt. Onder IFRS is een post materieel indien het weglaten of het onjuist weergeven ervan de economische besluitvorming door gebruikers van de jaarrekening zou kunnen beïnvloeden (IAS 1.11 en IAS 8.5). De door ons gehanteerde interpretatie leidt tot tien ondernemingen met een materieel impairmentverlies. Nadrukkelijk zij vermeld dat de gehanteerde 5% een generieke interpretatie is teneinde in dit onderzoek met een eenduidig en hanteerbaar criterium te kunnen werken. In de praktijk hanteren ondernemingen veelal specifieke feiten en omstandigheden om te kunnen concluderen dat een impairmentverlies materieel is. Deze feiten en omstandigheden zijn ons aan de hand van de onderzochte jaarrekeningen niet bekend geworden.

Op basis van de gehanteerde interpretatie van materialiteit schiet de informatieverschaffing bij een materieel impairmentverlies ten aanzien van de beschrijving van de KGE's tekort. Voor gebruikers van jaarrekeningen is het relevant te weten in welke segmenten en KGE's zich materiële impairmentverliezen hebben voorgedaan. Over vier van de tien als materieel beschouwde impairmentverliezen (40%) is die informatie niet aanwezig. De gehanteerde disconteringsvoet is bij de bepaling van de realiseerbare waarde op basis van bedrijfswaarde een belangrijke parameter. In vier van de negen gevallen die als materieel zijn beschouwd (44%), is geen informatie verstrekt over de bij de vorige schatting gehanteerde disconteringsvoet, in één geval (11%) is geen enkele informatie over de disconteringsvoet verstrekt.

7. Informatie over goodwill zonder impairmentverlies

Ook in de gevallen dat er geen sprake is van een impairmentverlies is het voor de gebruikers van de jaarrekening van belang te weten of en in hoeverre mogelijke wijzigingen in de belangrijkste veronderstellingen bij de berekening van de realiseerbare waarde alsnog kunnen leiden tot een impairmentverlies. Door informatie daarover te krijgen, kan de gebruiker van de jaarrekening inzicht krijgen in de gevoeligheid van de boekwaarde van de goodwill voor wijzigingen in de belangrijkste veronderstellingen en de risico's van waardevermindering waaraan de onderneming is blootgesteld.

Indien een redelijkerwijs mogelijke verandering van een of meer van de belangrijkste veronderstellingen leidt tot een impairmentverlies, is de volgende informatie vereist (IAS 36.134 onder f):

- het bedrag waarmee de realiseerbare waarde de boekwaarde overtreft;
- de belangrijkste gekwantificeerde veronderstellingen;
- de omvang van de veranderingen van de belangrijkste veronderstellingen totdat de realiseerbare waarde nog juist gelijk is aan de boekwaarde, met andere woorden: hoeveel 'rek' zit er nog in de gehanteerde veronderstellingen?

Deze informatie per KGE moet worden verstrekt, indien de aan KGE's toegerekende goodwill significant is ten opzichte van het totale bedrag aan goodwill. Indien de aan KGE's toegerekende goodwill niet significant is, kan worden volstaan met een meer geaggregeerde, niet naar KGE's uitgesplitste toelichting (IAS 36.135 onder e). Tabel 8 geeft een overzicht van de verstrekte informatie indien in de jaarrekening geen impairmentverlies is opgenomen. Dit is het geval bij 28 ondernemingen (zie tabel 2).

Tabel 8 Informatie indien geen impairmentverlies

Informatie indien geen impairmentverlies	n	%
Vermelding van het verschil tussen de realiseerbare waarde en de boekwaarde; IAS 36.134 onder f i en IAS 36.135 onder e (i):		
- Ja, vermeld	-	-
- Nee, aangegeven dat veranderingen in de veronderstellingen tot impairmentverlies kunnen leiden	3	11
- Nee, aangegeven dat de realiseerbare waarde niet lager wordt dan de boekwaarde	12	43
- Onbekend, geen informatie hierover verstrekt	13	46
Totaal	28	100
Vermelding van de belangrijkste gekwantificeerde veronderstellingen; IAS 36.134 onder f (ii) en IAS 36.135 onder e (ii):		
- Ja, vermeld	1	4
- Nee, alleen aangegeven dat veranderingen in de veronderstellingen tot impairmentverlies kunnen leiden	2	7
- Nee, aangegeven dat de realiseerbare waarde niet lager is dan de boekwaarde	12	43
- Onbekend, geen informatie hierover verstrekt	13	46
Totaal	28	100
Vermelding van de omvang van de waardeveranderingen van de belangrijkste veronderstellingen totdat de realiseerbare waarde nog juist gelijk is aan de boekwaarde; IAS 36.134 onder f (iii) en IAS 36.135 onder e (iii):		
- Ja, vermeld	-	-
- Nee, aangegeven dat veranderingen in de veronderstellingen tot impairmentverlies kunnen leiden	3	11
- Nee, aangegeven dat de realiseerbare waarde niet lager is dan de boekwaarde	12	43
- Onbekend, geen informatie hierover verstrekt	13	46
Totaal	28	100

De verstrekte informatie over goodwill zonder impairmentverliezen is beperkt. Opvallend is dat in geen enkel geval is aangegeven met welke bedragen de realiseerbare waarden de boekwaarden overtreffen. Het onderzoek van Knoops en Ter Hoeven (2007) geeft aan dat in zeven gevallen (12 %) deze informatie wel werd verstrekt. Evenzo heeft geen enkele onderzochte onderneming aangegeven bij welke verandering van de belangrijkste veronderstellingen de realiseerbare waarde van de KGE gelijk wordt aan de boekwaarde ervan. Kennelijk zijn ondernemingen terughoudend met het verstrekken van deze toekomstgerichte informatie. Knoops en Ter Hoeven (2007) troffen in 11 gevallen (18%) deze informatie wel aan.

In 13 gevallen (46%) is geen informatie verstrekt over mogelijke toekomstige impairmentverliezen; niet duidelijk is of geen toekomstige impairmentverliezen redelijkerwijs worden verwacht of dat dergelijke verliezen zich wel zouden kunnen voordoen, maar geen nadere informatie hierover is verstrekt.

Randstad heeft over het boekjaar 2008 een materieel impairmentverlies verantwoord en geeft ook een uitgebreide gevoeligheidsanalyse van de veronderstellingen in verband met mogelijke impairmentverliezen weer. Voor de meeste veronderstellingen wordt aangegeven wat de invloed van mogelijke veranderingen is. Ook wordt informatie verstrekt over de gevoeligheid van veranderingen per geografisch gebied; zie figuur 3 uit Annual Report 2008 Randstad.

Figuur 4 Randstad, Annual report 2008, p. 96.

Sensitivity

The resulting values in use are sensitive to variations in estimates and assumptions. Variations in estimates and assumptions have the following result on the value in use calculations:

- revenue growth: a 1% point lower growth rate would result in a 3 125 million additional impairment charge (2% point: 3 235 million);
- EBITA: a 0.25% point lower EBITA in percentage of revenue would imply a 3 160 million additional impairment charge (0.5% point: 3 325 million);
- discount rate: a 0.5% point higher discount rate would result in a 3 140 million higher impairment charge (1% point: 3 270 million).

The variance in the amounts of additional impairments across the listed geographical areas is relatively limited, with the exception of the UK and Rest of the world. In the UK the impact is on average relatively higher, and in the Rest of the world relatively lower. Iberia is relatively less sensitive to revenue growth deviations. The geographical areas the Netherlands, Germany, Belgium/Luxembourg and other Europe are not sensitive to variances in assumptions because enough headroom is available.

8. Conclusies

Bij de ondernemingen in de AEX en AMX is het belang van goodwill in de balans per eind 2008 toegenomen ten opzichte van eind 2007. Bij 20% van de ondernemingen

bedraagt goodwill minder dan 10% van het groepsvermogen en bij circa een kwart van de ondernemingen meer dan 100% van het groepsvermogen. Over 2008 is ten opzichte van 2007 ook het aantal ondernemingen met een impairmentverlies gestegen. Bijna de helft van de ondernemingen rapporteert een dergelijk verlies.

In vergelijking met eerder onderzoek door Knoops en Ter Hoeven (2007) van de jaarrekeningen over 2006 van Europese ondernemingen in de FTSE liggen de bevindingen over de verstrekte informatie inzake de impairmenttest van goodwill meestal met elkaar in lijn.

Bij het doen van de impairmenttest is in de meeste gevallen voor de bepaling van de realiseerbare waarde de bedrijfswaarde gebruikt. De informatieverstrekking over de belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de bepaling van de realiseerbare waarden (bij toepassing van zowel de bedrijfswaarde als de reële waarde minus verkoopkosten), biedt in relatief veel gevallen ruimte voor verbetering. Hierbij gaat het bij het hanteren van beide methoden met name om het ontbreken van een beschrijving van de gehanteerde methode voor de bepaling van de gekwantificeerde veronderstellingen, en of de gebruikte veronderstellingen afwijken van het verleden en/of van externe informatiebronnen.

De gegeven informatie over de gevoeligheid van de op de balans opgenomen goodwill voor de wijziging in de belangrijkste veronderstellingen ontbreekt in veel gevallen. Dergelijke belangrijke informatie geeft de gebruikers van jaarrekeningen inzicht in het risico van mogelijke toekomstige impairmentverliezen op goodwill, maar heeft ook een grote gevoeligheid in een

competitieve omgeving. Overigens lieten de bevindingen van Knoops en Ter Hoeven (2007) op de laatst genoemde aspecten nauwelijks een beter beeld van de verstrekte informatie zien.

Naar onze mening geeft IAS 36 duidelijk aan welke toelichtingen met betrekking tot de impairmenttest van goodwill moeten worden gegeven om gebruikers van jaarrekeningen in staat te stellen hun eigen oordeel te vormen over de waarde van deze vaak omvangrijke post op de balans. Ondernemingen kunnen hieraan een betere invulling geven dan thans gebeurt. ■

Mr. drs. J.B. Backhuijs RA is directeur bij National Office van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. en voorzitter van de vaktechnische staf van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Drs. R.G. Bosman RA is directeur Beroepsontwikkeling en -reglementering bij het Koninklijk NIVRA en lid van de redactie van Het Jaar Verslagen.

Deze bijdrage is geschreven op persoonlijke titel.

De auteurs danken de heer Sedat Saritas voor het uitvoeren van het empirisch onderzoek en de heer Henk Verhoek RA voor zijn bijdrage aan de totstandkoming van dit artikel.

Literatuur

■ Backhuijs, J. en R. de Jong (2009), Waardering goodwill onder IFRS: let op!, *ControllersMagazine*, vol. 23 no. 4, pp. 38-41.

■ Hartman, M. (2008), Gewaardeerd of afgewaardeerd?, *ControllersMagazine*, vol. 22, no. 8, p. 33.

■ Holterman, W. (2004), Waardebepaling in het kader van de goodwill impairment-test, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, vol. 78, no. 6 (juni), pp. 269-276.

■ International Accounting Standards Board, IAS 36 Bijzondere waardevermindering van

activa, *International Financial Reporting Standards met inbegrip van de International Accounting Standards en Interpretaties op 1 januari 2007 vertaald in het Nederlands met begeleidende documentatie in het Engels*, 2007, pp. 1601-1756.

■ International Accounting Standards Board, IFRS 3 Bedrijfscombinaties, *International Financial Reporting Standards met inbegrip van de International Accounting Standards en Interpretaties op 1 januari 2007 vertaald in het Nederlands met begeleidende documentatie in het Engels*, 2007, pp. 315-441.

■ Knoops, C. en R. ter Hoeven (2007), Bijzondere waardeverminderingen en terugnemingen daarvan, in: R. Bosman, C. Camfferman en R. Vergoossen (red.), *Het jaar 2006 verslagen, Onderzoek jaarverslaggeving ondernemingen*, Amsterdam/Deventer: Koninklijk NivRA is samenwerking met Kluwer, pp. 87-125.

■ Triest, S. van en J. Weimer (2005), Waardetoetsing van goodwill volgens IAS 36 en FAS 142. Verschillen en mogelijke implementatieaspecten, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, vol. 79, no. 10 (oktober), pp. 486-494.

Bijlage: onderzochte ondernemingen

Aegon	Draka	Shell
Aalberts Industries	Fugro	Pharming
Ahold	Eurocomm. Properties	TNT
AMG Group	Heineken	Smit Internationale
Akzo Nobel	Heijmans	TomTom
Arcadis	ING Groep	SNS Reaal
ArcelorMittal	Imtech	Unibail-Rodamco
ASM International	KPN	Ten Cate
ASML	Logica	Unilever
BinckBank	Philips	VastNed Retail
BAM Groep	Nutreco	USG People
Boskalis Westminster	Randstad	Vopak
Corio	Océ	Wereldhave
Crucell	Reed Elsevier	Wavin
DSM	OPG	Wolters Kluwer
CSM	SBM Offshore	Wessanen
Fortis	Ordina	